

180 éve született Kühne Ede

Emlékezés Magyarország legrégebbi
mezőgazdasági gépgyárának alapítójára

A híres német gyáriparos családból származó **Kühne Ede (1839-1903)** 180 esztendővel ezelőtt – 1839. május 16-án – Hamburgban látta meg a napvilágot. Atyja, a „Bochumer Verein für Bergbau und Guss-stahl-fabrikation” nevű részvénytársaságga alakult acélgyár egyik alapítója volt. A gyáralapító fiát gondos nevelésben részesítette, aki Németországban sajátította el a vasipari szakma különleges módjait, fortélyait.

Kühne Ede 23 esztendőskorában, 1862-ben érkezett hazánkba, és Mosonban **Pabst W. Henrik** és **Krauss Frigyes** által alapított gépjavitó és gépgyártó üzemben művezetőként vállalt neki megfelelő, testhezálló munkát. (A gyártelep Moson község határában, a Duna partján létesült.) A fent nevezett gépgyártó cég kezdetben német és angol gépminták alapján gyártotta masináit, főként gazdasági eszközöket. 1864-ben Kühne Ede megvásárolta a Pabst és Krauss mosoni mezőgazdasági gyárüzemet, és ezt saját neve alatt csakhamar nemzetközi hírű mezőgazdasági gépgyártó vállalattá fejlesztette, (Kühne Mezőgazdasági Gépgyár Részvénytársaság) és vetette meg a honi mezőgazdasági gépgyártás alapját. (A Kühne gyár eredete 1856-ig a Pabst-Krauss gyár alapításának esztendejéhez vezethető vissza.)

A XIX. század utolsó negyedében a Kühne cég szakembereinek döntése nyomán a fő gyártmány a fogatos sorvetőgép, nevezetesen a Hungária-Drill márka lett. A Kühne gyár konstruktőre, majd igazgatója megszerkesztette a gyár Európa-szerte híressé vált termékét. Már kezdetben, a kiállításokon és szakmai rendezvényeken bemutatott vetőgépek nagy elismerésben és kitünteté-

sekben részesültek. A különböző mosoni gyártmányok néhány esztendő múltán átütő sikert aratva a meghódították Európát is.

Kühne Ede gyárüzemében a legendás fő gyártmányok, a sorvető gépek mellett a legkülönbözőbb mezőgazdasági gépek és eszközök gyártására is sor került (ekék, extirpátorok, morzsolók, darálók, arató- és fűkaszalógépek, járgányok, magtisztítók, cséplők, rosták stb.). A mosoni gyáralapító 1881-ben Budapesten (Váci körúton) gyártmányai részére önálló minta raktártelepet, majd üzletházat létesített. A Kühne gyár produktumai bármely külföldi gyártmánnyal mindenkor kiállták a versenyt.

1885-ben az első, Budapesten – a Városligetben rendezett országos kiállításon – tizenhárom gépgyártó vállalat állította ki sorvetőgépeit. A bemutatott gépek közül természetesen a pálmát a Kühne gyár márkás vetőmasinái vitték el. A Kühne sorvetőgépek nemzetközi sikere az úgynevezett merítőkorongos rendszer kifogástalan kivitelének volt köszönhető.

Gelléri Mór (1854-1915), az Országos Iparegyesület igazgatója – akinek fő tevékenysége az ipari és iparkiállítási kérdésekre irányult – az 1887-ben kibocsátott „**A Magyar ipar úttörői**” című könyvében többek között ezt írta a gazdasági gépgyártásról:

„Mezőgazdasági államokban, mint minő Magyarország is, melyeknek jó és célszerű mezőgazdasági gépekre oly nagy szükségük van, ez iparág emelése és tökéletesítése általános törekvés kell, hogy legyen. (...) Oda kell hatni, hogy a gépszükséglet kizárólag hazai gyártmánnyal legyen fedezhető, és hogy a külföld behozatala lehetőleg fölösle-

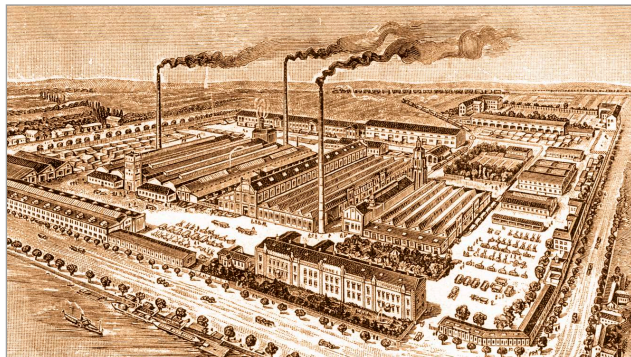

Kühne Ede (1839-1907)

gessé tétessék. Már egyedül ez okból is, ha semmi más érdemük sem volna, teljes elismerést érdemelnek azok, akik e fontos mezőgazdasági cél elérésén fáradoznak, akik nemcsak hogy elősegítik, hanem még ezenfölül saját készítményű új és kitűnő gépekkel ismertetik és barátkoztatják meg a mezőgazdákat és így nagyban elősegítik az okszerű intenzív földművelést. E kevesek közé tartozik Kühne Ede mosonyi mezőgazdasági gépgyáros, kinek kitűnő készítményű gépei nemcsak a Kárpátoktól Adriáig alapították meg jó hírnevét, hanem aki, különösen Hungariendrillje által rég világhírré tett szert.”

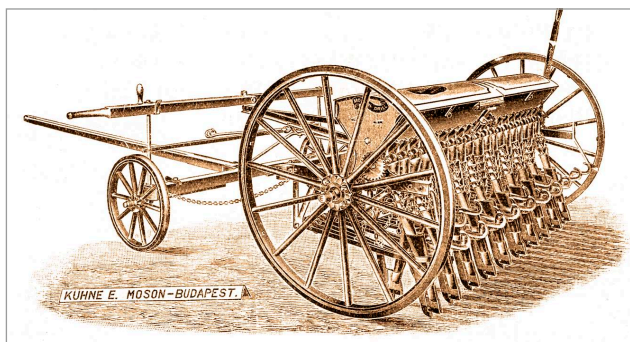
Az 1896. évi ezredéves kiállítás felülmelkedett az 1885. évi kiállítás többek között azzal is, hogy számos olyan hazai gyárt-

A Kühne Gépgyár gyártelepe a századfordulón

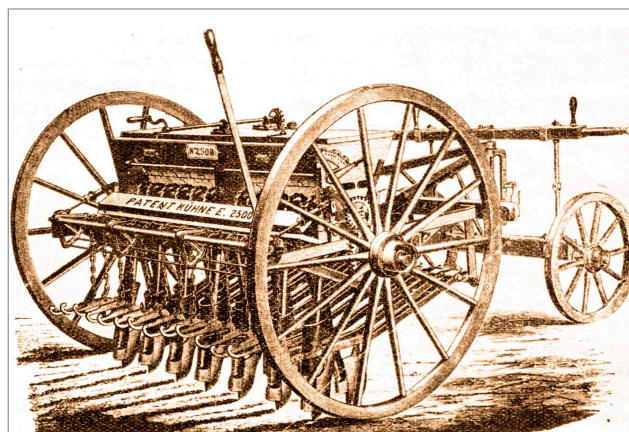

Kühne Ede géпкиállítása az 1896. évi ezredéves kiállításon

Szabadalmaztatott sorvetőgép

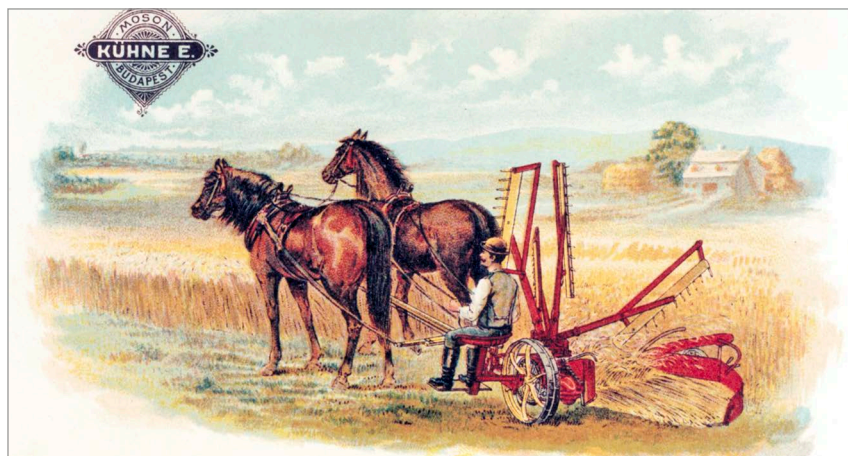

Hungária Drill vetőgép

mányú mezőgazdasági gépet és eszközt mutatott be, amelyeket korábban nem láthatott a gazdaközönség. A század utolsó negyedében rendezett gépbemutatókon és kiállításokon a Kuhné gyártmányok – különösen a sorvető masinák (Hungária-Drill, Mosoni-Drill) – ezúttal is elnyerték a zsűri tetszését, és számos elismerésben, díjazásban részesültek. A magas kitüntetésekhez, a gép-szakértők elismeréséhez a gazdaközönség is hozzájárult.

A későbbiekben a patinás gépgyár Temesváron, Debrecenben és Kaposváron üzletházakat és fiókraktárakat épített ki, továbbá számos magyar városban bizományi raktárakat tartott fenn. (A Kuhné cég úgyszólván az összes mezőgazdasági gép és eszközt felvette gyártmányai sorába.)

Az 1898-ban kiadott gyári gépkatalógusban és árjegyzékben a vetőgépekről a gyártulajdonos többek között ezt írta: „A sorvetőgépek gyártása terén 40 éves eredménydús tevékenységre visszatekinthetni szerencsés vagyok. Hungária-Drill sorvetőm a szerkezeti elvek egész sorozatának megteremtője volt. Számos versenyen győzött 18.000 példányban van elterjedve és még mai nap is

Kuhné fogatos aratógép

kedvenc gépe a magyar gazdának. (...) Hosszúévi tapasztalatok és a gazdaközönséggel való folyamatos érintkezésem alapján azon szerencsés helyzetben vagyok, hogy gépeim szerkesztésénél és kivitelénél a honi viszonyok és gazdáink által hangoztatott gyakorlati igények és követelmények által vezéreltessem magam.”

A hazai nagyüzemi mezőgazdasági gépgyártás legendás úttörője, Kuhné Ede 1903-

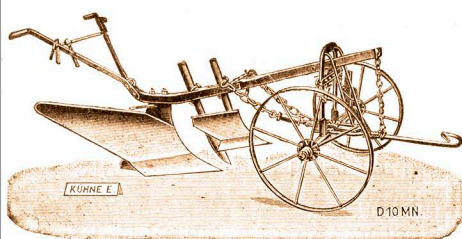
ban Mosonban halt meg. Halála után Károly fia vette át a patinás gazdasági gépgyár vezetését, megőrizve annak profilját. A Kuhné Mezőgazdasági Gépgyár Részvénytársaság 1945-ig, az államosításig tovább működve töretlenül, hűen szolgálta a magyar mezőgazdaságot.

Réz Gyula
muzeológus

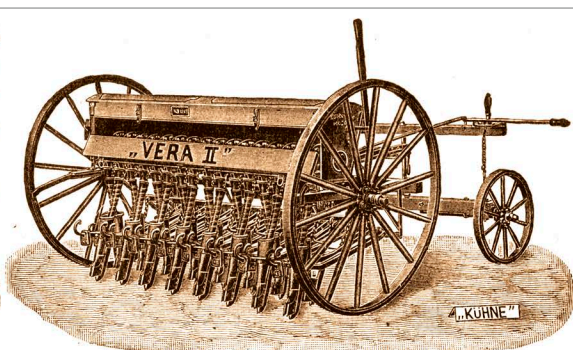
Gyári hirdetés a századelőn

Egy- és többvasu acélekék, rét- és szántó földboronák, rugós fogas porhanyító eszközök, 6- és 8-vasu kultivátorok, Columbia-kultivátorok, különféle lókapák, Herrmann- és Rohr-féle kapálók.

„MOSONI DRILL” és „VERA II” sorvetőgépek. Burgonyalyukgató- és takarógépek.

„KUHNE”
mezőgazdasági gépgyár r.-t.
MOSON

Főraktár :
BUDAPEST, VI., Vilmos-császár-út 59.
Fiókraktárak :
Debrecen, Kaposvár, Szabadka, Temesvár.